

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

De sejler rundt i sortigheden, de russiske krigsskibe, hvor de sender byer amiciler mod ukrenerne. Og flere af skibene i den russiske flåde har et lille dansk serpril.

De er isoleret, malet eller opvarmet med produkter fra stolte danske virksomheder.

De fleste danske virksomheder har haft travlt med at forlade Rusland efter Putin's storstilet invasion af Ukraine.

Men Rokvull insisterer på at blive.

Og det seneste regnskab for Rokvull viser stor fremgang også på det russiske markedet.

De har leveret store ordråd til det russiske forsvar, og de er ikke de eneste.

Så er danske virksomheder en del af Putin's krig.

Det er genstart i dag. Mit navn er Anna Ingrish.

Mathias, hvorfor er det vigtigt at vide, hvad danske virksomheder har foretaget sig i Rusland før den storstilet invasion af Ukraine for russet?

Det er det, fordi man skal huske, at krigen startede ikke sidste år. Den invasion, som Rusland lavede af Ukraine, var en voldsom opskallering, men krigen startede tilbage i 2014, da Rusland aningede krim, og startede krigen i Østukræne i Donbass.

Man kan også sige, at efter 2014 laver EU nogle skarpe sanktioner mod Rusland og russisk militær, og i taget forhold til krim, og FN fordømmer nogle menneskerettelsesprøvede, der sker, så der er en eller anden enorm stor opmærksomhed på, hvad der sker i Rusland.

Mathias glistrup er journalist på det undersøgende netmedje, Danwatch.

Ja, men vi beskæftiges med danske virksomheder og danske forbrugere, så det er typiske virksomheder som opererer i Danmark eller danske virksomheder som opererer ude i verden.

Sammen med sin kollega, Thomas Gøsta Svendsson, og ekstrabladet, har han gravet i danske virksomheder, der har solgt produkter til det russiske forsvar.

Blandt andet isoleringskigenten Rokvull.

Rokvull er jo interessant, fordi de er en af de få danske virksomheder, som jo til stadighed melder ud, at de ikke har tænkt sig at forlade Rusland.

De har fire fabrikker derovre, og de producerer produkter, som også kan bruges i militæret, som vi kan se og blive brugt og solgt til militæret.

Hvor vigtig en virksomhed er Rokvull?

Rokvull er jo en af Danmarks største virksomheder.

Sist år der omsættede de for 29 milliarder kroner, de har over 12.000 ansatte af fabrikker i 23 lande.

Det gælder om at holde orden i vores energirenskaber.

Det kan man jo gøre enten ved at producere ren energi, eller ved at spare på energien.

For eksempel ved at forhæmme dig, at varmen slipper ud til gråsovene.

Det er jo en af dem, vi betrækker, som en af de helt store afværvsykcerer i Danmark. De har Rokvullfonden, som støtter en masse forskning,

og de har sponsoreret arrangementer, hvor kronprinseparet deltager blandt andet sidste år, hvor de lavede det her salas i Københavns Nordhavn.

We are excited to welcome his Royal Highness Crown Prince Frederick and Royal Highness Crown Princess, Mary of Denmark,

to the Rockwell Denmark Sale Grand Prix here in Copenhagen, to compete in the Danish Royal Race.

Og kronprinseparet står og har Rokvull's sponsorlåg på briskassen.

Tidligere sidste år var kronprinsen også ud at besøge Rokvull's fabrik, fordi det er en af de her virksomheder, som laver klimavenlige løsninger.

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

Det er jo noget, som vi i Danmark går rigtig meget op i at slå op på.

Så det er en virksomhed, som betyder meget for Danmark og for Danske Bergsløg.

Og en virksomhed, som vi er så stålte af, at vi gerne vil se dem sammen med kronprinseparet.

Tydeligvis.

Vores store er Rokvull i Rusland.

Det er svært at sige helt præcis.

Rokvull offentlig gør ikke selv deres regnskabstal for Rusland specifikt, men pulier det ligesom sammen med nogle andre Øst-Europæiske lande,

så vi kan ikke sige med sikkerhed, hvor meget de omsætter.

Vi kan sige, at de har fire fabrikker, og vi anslog det til at stå for ca. 10% af deres globale omsætning og 10% af deres ansatte i Rusland.

Så der er ikke nogen tvivl om, at det er et kæmpet marked for dem.

Ved man, hvem de typisk sælger til i Rusland, altså hvem er det primære marked?

Rokvulls produkter er typisk brugt til husisolering, så en enormt stor del af deres omsætning vil typisk ligge i det private,

til mere fredelige formål til en milde husisolering.

Men de har også det her marinesegment, som de har produceret produkter til.

Det minder mere og mere om borgerkrig midt i Europa.

Da Rusland i 2014 anekterer krimhalløgen, svarer EU igen med økonomiske sanktioner.

Samtidig opfører Vesten og Rusland, hvad der lige nu ligner i en ny version af koldkrig, med konfrontatoriske udtalelser, trusler og sanktioner.

De bliver gradvist strammet, og der er flere produkter, som danske virksomheder, ikke længere måske sælge til det russiske militær.

Mens konflikten i Ukraine fortsætter både militærende og politisk, så mødtes EU i dag for at drøfte nye sanktioner mod Rusland.

Men hvis man som Rokvull har datterselskaber i Rusland, er der tilfælde, hvor man ikke er omfattet af sanktionerne?

Der hvor det bliver lidt moderede i forhold til sanktioner, det er, at det er typisk om, hvis du eksperterer varer fra EU.

EU-sanktioner gælder jo kun fra EUs område, og det vil sige, hvis du har datterselskaber i Rusland, så er du egentlig ikke underlagt de her sanktioner for datterselskabet.

Og det vil sige produkter, som er produceret i Rusland, som er solgt af russiske medarbejdere til russiske kunder i Rusland, er som sådan ikke omfattet af sanktionerne.

Kan man grundlæggende sige, at efter Rusland invaderer og påbegynder en meget voldsom krig i Øst-Ukraine i 2014, så fortsætter Rokvull sådan en relativt uforhindret, sådan set deres virksomhedstrift i Rusland?

Det er jo i hvert fald det, vi kan se i den dokumentation, vi kan finde. Vi kan jo se fra russiske udbudstaterbaser, som er åben tilgængelige på internetet, at der i årene efter invasionen af krim er efterspurt mange, mange Rokvull-produkter til militæreprojektere.

Og vi kan se, at kontrakterne bliver budt ind på at vunde af russiske virksomheder, som er officielle samarbejdspartner med Rokvull.

Så man kan sige, hvis Rokvull havde været opmærksom på deres faste samarbejdspartner og hvor deres produkter ender igennem dem, så burde de også se det her.

I 2015 laver Rokvull en stor opgave for det russiske forsvarsministerium. Hvad er det for en opgave?

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

Ja, men vi kan jo se på Rokvull's egne sociale medier, at Nisebæ 15 har lagt nogle opslag op, hvor de reklammerer med, at de har lyd isoleret forsvarsministeres hovedkvarter i Moskva. Det er sådan en enorm stor flot bygning i stalinistisk arkitektur.

Forstiller de af kæmpe store, symetriske byggerier ud til den store flodbank, der kører igennem med hovedstaden. Det er altså hjertet af det russiske forsvar, vi taler om her. Det er herinde, hvor de store kommandorum ligger, de store warrooms, hvor krisinsatser bliver koordineret og analyseret og planlagt.

Det er krigen i Syrien, men det er også krigen i Østukrainer, Donbass, og det er invasion af ukraine, som pågår lige nu. Det er simpelthen derinde forgår, og den bygning er isoleret med Rokvull's produkter.

Og det reklamerer de for i 2015 på deres Facebook-side?

Ja, på deres russiske pangdang til Facebook ved kontakt. Efter vi begynder at spørge Rokvull ind til det her, så forsvinder det opslag ret hurtigt.

Er der en klang uden du så den behøver at psychoanalysere det yderligere, men er der en klang af stolthed over, at man har leveret den her stenull til det russiske forsvarsministerium?

Man kan i hvert fald sige, at det er noget, de har reklameret med, og bringer det her store billede af den her enormt imponerende bygning i hjertet, måske ikke. Så ja, det vil jeg mine, det kan man godt sige.

Hvilke andre opgaver har Rokvull været involveret i, som inkluderer en eller anden grej, at det er russiske forsvaret?

Langt største del af de kontrakter, vi har fundet, har været indgået med russiske skibsværfter, som er eget af den primært af den russiske stat.

Dem, vi har valgt, og bringer selvfølgelig dem, vi kan verificere, hvor der står, at det russiske forsvarsministerium er sluttet kunden. Det drejer som 21 kontrakter i periode 2015 til 2020.

Og der er det primært at Rokvull's officielle samarbejdspartner, som har budt ind og vundet de her kontrakter.

Så hvilke russiske skibet er isoleret med stenull for Rokvull?

Ja, men vi kan først og fremmest se, at vi har fundet noget billedmateriale, som viser, at sådan nogle antisabotagebåde med store maskingivær og granalkaster og jord til luftmissilsystemer er blevet isoleret med Rokvull.

Og så kan vi se, at nogle støtteskibet, sådan nogle slæbebåde, som ikke i sig selv er armerede, er blevet isoleret med Rokvull.

Er det ikke svært for Rokvull også selv at have et fuldt overblik over hvad deres produkter egentlig bliver brugt til i Rusland?

Altså man kan vel godt skrive en kontrakt og sælge noget stenull til nogen, uden helt nødvendigvis at vide, hvad sluttproduktet er?

Absolut, og det er jo også Rokvull's forsvær det her, altså de siger, at vi selv er så mange produkter på russiske markeder, det er simpelthen jo muligt for os at se, hvor de altså omænder hende.

Men der kan vi jo se, at i de kontrakter, vi fremlægger, det er jo udbrud, som har været sendt ud helt åbent, og hvor der i udbrudsmaterialet har stået, at vi vil have Rokvull, og de skal bruges til det russiske forsvejsministerium.

Det er jo informationer, som ligger åbent tilgængeligt på internettet, og det kan jo ikke mere end en internettforbindelse at gå ind og slå de her ting op.

De her skype bliver vist frem i St. Petersburg, hvordan foregår den fremvisning?

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

Det er en stor flådeparade, som finder sted i 2017.

Samme dag, der finder lignet parader sted, alle mulige steder i Rusland er på Krim, og i Syrien også var Rusland også et sted.

Lige præcis den her i St. Petersburg er Vladimir Putin, og Ruslands forsvarsminister Sergej Shoigu også et sted ved.

Det er en parade, hvor det russiske militær viser deres materiel frem. Der er 50 store bevægnede skibe, der er to modbåde, der er kampfly over himlen, der maler med det russiske flag farver, og der deltager over 5.000 flådesoldater i St. Petersburg.

Okay, så er en stor slået, en procent militærparade, som også har en lille smule dansk eksporteventøjse.

Lige præcis. Lige præcis. Hvad ved vi om nogen af skibene, som har Rokvuld Stenol i sig, bliver brugt, da Rusland invaderer Ukraine i fædborgssystemet?

Altså, vi kan i hvert fald dokumentere, at et af skibene, en slæbebåd på 90 meter med en besætning på 24 mand, er blevet indsat i kampen omkring den her lille, gode klippeø i Sortehavet Slangenøen. Det var en ø, som russiske styrker, ligesom invaderet på Krines allere allerførste dag. Og der kan vi se, at det her skib blev indsat.

Det er ikke i sig selv bevæbnet, men har ligesom sejlet ammunitionen og militært udstyr op til de russiske tropper fra flådebasen i St. Pol på Krim.

Noget af det, som folk måske også har hørt om, det er det store russiske slagskib Moskva, som lægger til uden for øen, og ligesom over radioen kræver, at de ukrainske soldater på øen overgiver sig.

Og så er det lydoptagelserne fra denne her radiokommunikation, hvor de ukrainske soldater lidt flappede svaret tilbage. Fuck dig, russiske krigsskib.

Og efterfølgende selvfølgelig bliver sønderbombet, men de lille klippe gik jo hverden rundt.

Og har Rokvuld været med til at isolere det her kæmpestore russiske krigsskib Moskva?

Det har vi ikke fundet nogen indikationer på, men senere i konflikten, hvor kampen om den her ø ligesom fortsætter, kan vi også se, at den her slæbebåd er blevet udstyret med et mobilt jord-til-luft-misilsystem.

Og i hvilket omfang det ligesom er blevet brugt fra skibet eller om det er blevet læsset af, det kan vi ikke sige, men vi kan i hvert fald sige, at det gik fra at være en transportbåd til lige pludselig at være et bevæbnet skib.

Rokvuld har isoleret de her krigsskibe, men de har jo ikke produceret med siler, de har ikke forsynet dem med artilleri. Er det ikke en familienamstandhed?

Det kan man godt sige og argumentet om. Hergud er jo bare isolering, vi taler om. Det er jo reelt nok, men faktum er jo også bare produkter, som man har brug for.

Du kan ikke lave de her skibe ud og isolere dem. Så det er produkter, som er absolut nødvendige for at kunne producere de her skibe til en russisk flåde.

Så hergud er ikke misiler, men det er noget, man skal have, og det har Rokvuld altså bare leveret.

Rokvuld er ikke den eneste danske virksomhed, der har solgt nødvendigheder til Putin's krigsmaskine. Malerfirmaet Hempel har også været leverandør til det russiske forsvar.

Jamen altså, vi har blandt andet fundet kontrakter på, at Hempel har leveret skibsmaling til brug i bevæbnet skibet i den russiske efterretningstjeneste FSB.

Og samme dag, som vi offentliggør den historie, så går der ganske få timer før Hempel selv sender en præmeddelse ud, hvor de siger, jo, vi har leveret til FSB,

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

men vi har i øvet også leveret til den sanktionerede krimbrug og andre infrastrukturprojekt og påkrim.

Men det hele er foregået af nogle russiske medarbejder, som har ført os bag lyset og som har nader os og som i øvet af fyret efterfølgende.

Så de mener selv, de lige som er ført bag lyset?

Det er deres forsvar, altså de siger det er en gruppe russiske medarbejder, som har gjort det uden ledelsens viden i Danmark, og som efterfølgende er blevet fyret.

Og så er der Danfos, der især er kendt for at producere termostater. De har også leveret komponenter til sort af havesfloden.

For Danfos vedkommende er der tale om nogle store industrielle varmeveksler.

Vi har fundet nogle kontakter på, at Danfos russiske datterselskab Ridan har indgået kontrakter direkte med de russiske skibsværefter, som har bygget for det russiske forsvarsministerium.

Ridan har på sin hjemmeside reklameret noget, at firmaet havde det militære skibsbyggeri som kun i 2019.

De har leveret til to Wobbentransportskibe, som er i gang med at blive konstruerede. Det ene af de to skibe hører til sort af havesfloden med basepokrime, hvor det ligger nu og er blevet godt færdigt.

Det her er en model af Corvette Mercury. Når skibet er bygget færdigt, bliver den en af den russiske flodes vigtigste skibet, tungt bevæbnet med kanoner, torpedoer og misiler.

Er der små Dannebrosflag overalt på de russiske kridskibe?

Ja, i mere eller mindre grad i hvert fald. Vi kan jo sige, at for sort af havesfloden i havet omkring krim, der har vi både skibet, der har rokvul isolering i,

vi har skibet, der er repareret og malet med hempelmaling, vi har skibet, hvor der sidder Danfors varmeveksler i.

Så i større eller mindre omfang kan man i hvert fald sige, at danske virksomheder har været med til at opbygge den russiske flodekapacitet i sort af havet.

De år drommer tirs, og det er jo vigtigt at understrege, som I har undersøgt, er jo sket før den store krig bryder ud i februar sidste år.

De virksomheder her, vi taler om, kan vi ikke vide, at deres produkter bliver brugt til at føre krig?

Nej, men det er jo de eksperter, vi har taget med at sige, at i den periode i årne efter 2014, der bør du være bevidst om,

at det russiske militær i 2008 har invaderet Georgien i 2014, invaderer Ukraine og starter en krig, der er anekteret Krim.

Så du bør i hvert fald have en bevidsthed om, at det er et russisk militær, som er aggressivt og krissførende,

og det bør du tilhøjde for som virksomhed.

Der var jo ikke mange i den danske offentlighed, som sagde, nu skal vi kortbånde til Putin.

Der var jo ikke mange politikere, som sagde, vi skal ikke lave store kontakter med Rusland.

Er det ikke meget at forlange, at hvis ikke offentligheden eller politikere og medier problematiserer denne her relation til Rusland,

at så danske virksomheder skal gå forrest i den kamp, altså at sige, hør nu en gang, at han er en skidt kal ham, Putin.

Det er jo ikke op til virksomheder, der fører udenrigspolitik for Europa, men når du driver virksomhed i Rusland,

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

så har du jo også, fra verdensamfundet og fra FN, nogle forpligtelser og nogle retningslinjer, som du bør løge op til,

som jo især handler om, hvordan risikerer jeg at bidrage til menneskerhedskringelser.

De her virksomheder, der ligesom Rockvuld også har solgt til det russiske forsvar, opererer de stadig i den dag i dag i Rusland.

Den bliver kigget på med Danfors og Hempel og Rockvuld. Der kan man sige, Danfors og Hempel er meldede, at de trækker sig,

og Rockvuld har ligesom stået fast på, at de vil blive i Rusland.

I kølvandet på Putin store invasioner sidste år har mange danske virksomheder forlagt det russiske markedet.

Nogen hurtigere end andre.

Efterhåv kritik stopper den danske ølke gengæld Karlsberg nu sældet af Karlsbergøl i Rusland.

Men der er også selskaber, som vil fortsætte med at drøve forretning i Rusland. Blandt andet skogiganten Eko og Rockvuld,

der behåller sine fire russiske fabrikker.

For Rockvuld er argumentet at sige, at valget om at blive i Rusland er det mindst dårlige valg, er en række dårlige valg.

De siger, at ved at blive i Rusland, jo, så bidrage vi med at betale noget skat til den russiske stat, som de så kan bruge til krigen.

En alternativ det er, at vi forlader Rusland og er nødt til at rave hende vores fabrikker og vores patentere til den russiske stat eller til russiske virksomheder.

Så det er klart for dem er argumentet, at det vil være meget værd at bidrage til den russiske stat, at russiske militær er potentielt meget værd, hvis vi selv er vores fabrikker.

Og så vil ikke bare den skat, der betaler sig i Rusland, men alle pengestrømme og teknologien og fabrikkerne, blive som en gave til russerne.

Så vi kan simpelthen ikke se, at det gør en positiv forskel, at vi opgiver vores ejerskab.

Hvordan flukter det argument med andre virksomhederbeslutninger eller EU-linjen, eller danske politikere holdning til, hvordan man skal operere som dansk virksomhed?

Andre virksomheder har været hurtige til at trække sig efter emersionen sidste år.

Og det er måske heller ikke alle andre danske virksomheder, som har haft lige så store forretninger i Rusland. Det udgør jo en kæmpe, kæmpe del af Rokvulds globale omsætning til det her russiske marked.

Men samtidig har der jo været enormt offentlig bevåendet omkring de danske virksomheder, der har været politiske udmeldninger, og politikerne står nærmest i kø for at fordømme de virksomheder, som fortsat vælger at blive i Rusland.

Der synes jeg godt nok, de har en meget stor tur modighed med Rusland, og jeg forstår ikke, at ledelsen i Rokvuld kan se sig selv i øjnene, fordi det de gør, det er jo at finansiere Putins krig.

Ved man om Rokvuld stadig i dag sælger produkter til det russiske militær og den russiske krismaskine?

Og for os i Danmarks oplyser Rokvuld, at vi har stoppet med at producere produkter til det segment, altså marinesegmentet i Rusland. Men vi kan i hvert fald se, at der er allerede så sent som sidste år, at eftersvort Rokvuld produkter fra nogle af de her militæreskibsbygere.

Nu vil afhvervstyrelsen undersøge Rokvuld, hvor alvorligt er det, hvis det kommer frem, at de har brugtssanktionerne mod Rusland, som jo blandt andet indbefatter, at man ikke må sælge produkter,

[Transcript] Genstart / Krigsskibet er ladet med Dannebrog

der kan bruges militært.

Det kan være meget alvorligt. Der er som tak ganske få sager, som er blevet afgjort om sanktionsbrud, men det kan koste op til 5 procent af deres globale omsætning, som i sidste år var 29 milliarder, så det er potentielt enorme beløb.

Har det allerede kostet Rokvuld dyrt de her historier, altså som jo ikke er historie om, at de nødvendigvis har brugtssanktioner, men historie om, at de har solgt stegnul, terroriske kridskib. Vi kan varfor konstatere, at så snart er bavstyrrelsen meldt ud, at de vil undersøge Rokvuld på potentielle sanktionsbrud, så styrer dykket Rokvuld-aktien med 12 procent i første omgang, og en lille smule mindre efterfølgende.

Så det er noget, som nu og her i hvert fald har kostet Rokvulds actionere mange penge.

Men ikke noget, der har ændret Rokvulds grundlæggende holdning om, at man altså fortsæt vil sælge deres produkter i Rusland.

Indtil videre står de fast på den udmeldning. Vi bliver i Rusland.

Vi har spurt Rokvuld, om de vil medvirke i et interview, men det har de ikke ønsket.

De skriver, at de værken har haft et kunneforhold med den Ruiske regering eller militær efter anekteringen af krim i 2014, men, at deres produkter har været tilgængelige via distributører, og at de derfor ikke kender slutbrugerne.

De understreger, at de har overholdt en hver Rusland-relateret sanktion, og at de gør det, der er mindst godt for det Ruiske regime ved at blive i landet.

De tilføjer, at en Rusisk ansat uden deres viden har slettet et opslag på de sociale medier.

Vi har også forelagt kritikken for Danfos og Hempel.

Danfos skriver, at de efter deres bedste årbevisning ikke har solgt noget i Rusland, de ikke måtte, og at de har valgt at sælge forretningen i Rusland.

Hempel skriver, at de fordømmer, at deres produkter endte på Ruiske skipe, og at de har fyret de medarbejder, der bedro den.

Deres egen undersøgelse viser, at de ikke har brugt internationale sanktioner.

Og med det slutter dagens genstart.

Sat sammen af Célotte Covet, Liene Fabrisius og Jonas Jos Andersen.

Jeg hedder Anna Ingris.